

Lathund

Västra Götalandsregionen
Koncernkontoret

Handbok nyttokalkyl

Inledning

Nyttokalkylen för bedömning av investeringars lönsamhet ursprungligen togs ursprungligen fram som ett stöd till den investeringsmodell som gällde mellan 2006–2012, specifikt för det som i den modellen benämndes ”lönsamma investeringar utanför ram”.

Användningen av modellen fasades ut i samband med att regionfullmäktige beslutade om en ny investerings- och hyresmodell med start den 1 januari 2013, där det slogs fast att alla investeringar skulle hanteras inom tilldelade ramar. De tilldelade ramarna var ungefär lika stora år från år och räknades upp med en viss procentsats varje år.

I nuvarande investeringsmodell finns inget krav på att använda nyttokalkylen, eller andra motsvarande metoder. Men i enskilda nämnders/styrelsers investeringsberedning är det inte sällan betydelsefullt att systematiskt identifiera nyttor, värdera dem och planera för hemtagning av nyttor, där nyttokalkylen är ett möjligt metodstöd.

Ett specifikt exempel på när nyttokalkylen är användbar gäller enskilda nämnders/styrelsers möjlighet att själva besluta om investeringar som uppfyller fastställda kriterier för ägarstyrda investeringar inom ramen för verksamhetsstyrda investeringar, under förutsättningen att investeringen återbetalar sig inom fem år från och med tidpunkten för investeringens ibruktagande. Nyttokalkylen kan med fördel användas för att underbygga sådana bedömningar inför anmälan av ramar för verksamhetsstyrda investeringar och stödja hemtagningen av de kostnadsbesparingar som sådana investeringar syftar till.

Erfarenhetsmässigt är det enklare att ekonomiskt räkna hem investeringar i utrustning än fastigheter.

För att ge en introduktion till nyttokalkylen sammanfattas huvuddragen här nedan:

1. Verksamhetsnettonyttan beräknas för varje år

Investeringens eller projektets verksamhetsnettonytta skall beräknas per år. Denna nettonytta kan alltså variera från år till år under kalkylperioden.

2. En investering är lönsam om de gröna och gula verksamhetsnyttorna överstiger kostnaderna med ett visst procenttal

De gröna och gula nyttorna (sammanlagda över kalkylperioden) för en investering eller ett projekt måste överstiga de sammanlagda kostnaderna. I skrivande stund har Västra Götalandsregionen inget överskottskrav. I modellen har dock detta sats till 3 procent.

Grön nytta: Direkt resultatpåverkande nytta. Exempel kan vara lägre kostnader till följd av sänkta lönekostnader då en process blir effektivare.

Gul nytta: Indirekt resultatpåverkande nytta. Exempel kan vara minskade kostnader för rekrytering på grund av nöjdare medarbetare, eller ökade intäkter som ett resultat av bättre kundservice.

Röd nytta: Svårvärderad nytta. Exempel kan vara förbättrad image som följer av investeringar i miljöförbättrande åtgärder.

3. Investeringens totala kassaflöde måste vara positivt sett över investeringens ekonomiska livslängd (dock max åtta år)

Om det totala kassaflödet inte är positivt sett över kalkylperioden på fem år skall man titta den på hela den ekonomiska livslängden för investeringen (max åtta år).

4. Tidshorisonten för investeringskalkylen = investeringens ekonomiska livslängd men max 5 år

Även för verksamhetsutvecklande projekt gäller en kalkylhorisont på högst 5 år.

5. Fasta priser används i kalkylen

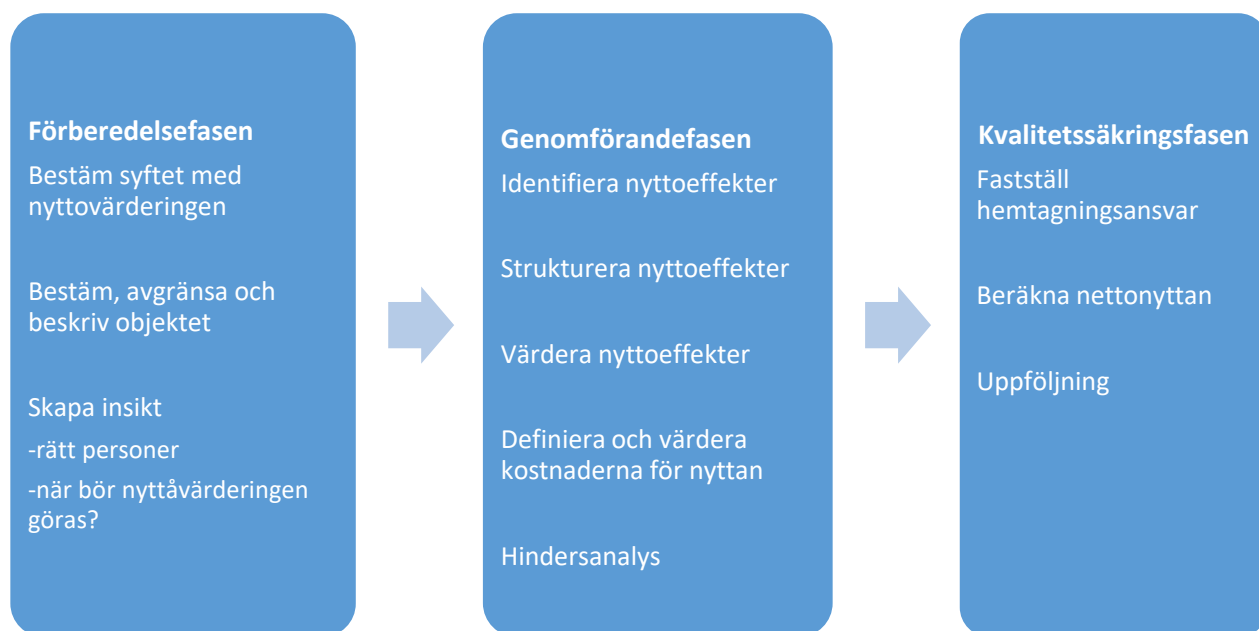
Det innebär att dagens priser och löner används i beräkningen av kommande års kostnader och nyttoeffekter.

Nyttokalkyl

Nyttokalkylen består av:

- Beskrivning av syftet, objektet och tidsbegreppen
- Värderade nyttoeffekter
- Kostnader för nyttan
- Beskrivning av alternativa kostnader
- Kassaflödesberäkning
- Utsett hemtagningsansvar

Framtagandet av beslutsunderlaget omfattar tre faser, förberedelse-, genomförande- och kvalitetssäkringsfasen och dessa tre faser beskrivs under respektive flik. Beskrivningen av varje fas inleds med en överblick av innehållet i fasen samt en koppling till vilka kalkylblad i Excel-mallen som skall fyllas i, helt eller delvis, under fasen. Själva beskrivningen av fasen innehåller ett flertal exempel och i högermarginalen återfinns centrala områden i form av nyckelord. Vissa av dessa nyckelord återkommer sist i varje avsnitt under rubriken ”I Excel-mallen” där det visas hur Excel-mallen skall fyllas i. Ytterligare detaljerade anvisningar för hur Excel-mallen fylls i återfinns i själva mallen i form av kommentarer och instruktionsrutor.

Förberedelsefasen

Förberedelserna inför nyttovärderingen sker mellan uppdragsgivaren/initiativtagaren och nyttokalkylsansvarig (kan vara samma person). Varje förvaltning bör dock ha tillgång till minst en nyttokalkylsansvarig

och denna person skall finnas till hands och kunna ansvara för själva framtagandet och struktureringen av nyttoeffekter.

Genomförandefasen

Under genomförandefasen träffas gruppdeltagarna tillsammans med nyttokalkylsansvarig och identifierar, strukturerar och värderar nyttoeffekter samt beräknar kostnaderna för dessa. Under genomförandefasen kan det med fördel genomförs genom en "brainstorming" som stöd för denna övning finns material på intranätet [Stöd för brainstorming för framtagande av nyttokalkyl.](#)

Innan nytto-gruppen påbörjar identifieringen av nyttoeffekter är det viktigt att nyttokalkylsansvarig informerar deltagarna om bakgrunden till varför det är bra att göra en nyttokalkyl samt hur nyttokalkylen hänger ihop med den kompletterande kalkylmodellen. Nyttokalkylsansvarig kan också visa en färdig nyttostruktur för att gruppen skall få en uppfattning om hur det färdiga resultatet kommer att se ut.

Kvalitetssäkringsfasen

Medlemmarna i nyttogruppen måste nu kritiskt granska värderingen. Är bedömningarna realistiska? Det kan vara en bra idé för gruppen att diskutera värderingen med andra i sin omgivning för att testa kvaliteten.

- Har några nyttoeffekter räknats dubbelt?
- Har andra nyttoanalyser i närliggande processer räknat hem samma nytta?

Sist, men inte minst, skall hemtagningsansvar fastställas för varje enskild nyttoeffekt och år.